

מונוכרום: האדם הרושם

אריה ברקוביץ, אוצר התערוכה, משוחח עם מרים גמבורד

מרים גמבורד, אמנית רישום מובילה, הזמינה תלמידים נבחרים להציג את עבודותיהם לצד עבודותיה ולצד עבודותיו של אביה, משה גמבורד (1903-1954), שהיה רב-אמן ברישום.

אריה ברקוביץ: מהו המכנה המשותף למשתתפי הפרויקט?

מרים גמבורד: תלמידיי לשעבר הם כיום הקולגות שלי. המשותף בינינו הוא היחס לרישום - לא רק לשלב ההתחלתי או לשלב המעבר, אלא גם לרישום כ"תוצר המוגמר" של תהליך היצירה. דבר משותף נוסף, חשוב לא פחות, המאחד בינינו הוא האהבה לרישום.

א.ב.: בתערוכה משולבים גם רישומים של אביך, משה גמבורד. האם יש קשר בינו לבין התלמידים שלך?

מ.ג.: בהחלט. אני שואבת יסודות מהותיים מהרישום שלו, ובונה את תורת ההוראה שלי עליהם. כך מתהווה מסורת מקומית. כמה מרישומיו החשובים ביותר של אבי, משה גמבורד (המצויים כיום באוסף הגלריה הממלכתית טרטיאקוב במוסקבה), נוצרו בעת ששהה בארץ ישראל בשנות ה-30 של המאה ה-20. פרט לידע ניכר, הם מתאפיינים באיכויות נשגבות. רגש וכישרון לא ניתן להקנות לאף תלמיד. אפשר רק לפתח ולכוונן אותם, תרבות ומסורת. לעומת זאת, אפשר בהחלט להקנות.

א.ב.: מקור המושג "מסורת" בשפה עברית הוא בדת... האמנות בת-זמננו משתוקקת להתחדשות מתמדת, והאמנות הישראלית רואה את עצמה כחלק בלתי נפרד מן התהליך. היא מעריכה אוונגרד הרבה יותר מאשר מסורת, שהרי האונגרד פוסל את המסורת.

מ.ג.: ישנה אמירה של ז'אק דרידה, שאני מאוד אוהבת. במקום דו-קרב בין המסורת לבין האונגרד הוא מציע דו-קיום. זה נפלא בעיניי, אבל האונגרד ניצח בקרב, ואין לצפות מן האידיאולוגיה המהפכנית המנצחת. שתפנין רחמים כלפי הצד המובס, תנועות מהפכניות מעוררות חיבה עד לשלב, שבו הן תופסות את השלטון, ואז, עד מהרה, הן הופכות להיות עריצות. בשיח הביקורתי צצו מושגים כמו "רטרו אוונגרד" ו"פסבדו אוונגרד". בספרו החדש על הרישום, רומן עם עיפרון, כותב ידידי, האמן ששה אוקון: "הרישום מהווה אופוזיציה, מעין אנכרוניזם רומנטי... זהו עוד סמל תרבותי, שרשרת בת אלפי שנים, שיש להבטיח שלא תיקרע".

א.ב.: המסורת תובעת משמעת. איך זה מסתדר עם חופש היצירה? מ.ג.: אמנות גדולה מעולם לא דרשה חופש ביטוי, מפני שמלכתחילה, יש להניח, נטלה אותו לעצמה. חופש הביטוי הקדוש, החירות... דורות רבים נלחמו על שחרור האמנות מאידיאולוגיות למיניהן, רק כדי להפיל אותה, בסופו של דבר, למלכות שלטון המכירות הפומביות והכסף הגדול. לגבי המשמעת, הרשה לי לצטט את איגור סטרווינסקי, מן המלחינים המשפיעים והחדשניים ביותר במאה ה-20: "נגינה על פי תווים אינה מגבילה את המנגן; אדרבא, היא-היא התנאי לביצוע וירטואוזי".

בשבילי מסורת היא הידברות מתמדת עם רבי-האמנים הגדולים, עם המאסטרים, אני אוהבת להתייעץ עם פליסיאן רופס (Rops), עם אוונרה דומייה (Daumier), עם אוברי בירדסלי (Beardsley); הם מרבים לענות לשאלותיי. השיח החי המתמיד עם קולגות מהוללים מן העבר דומה בעיניי להידברות של חכמי ההלכה האמוראים עם חכמי הגמרא, שחיו עשרות או מאות שנים לפניהם. הרישום כסוגה

הוא תופעה חוץ-זמנית. במלים אחרות, אין מוקדם ומאוחר ברישום. רישומי החיות של האדם הקדמון במערות אלטמירה בספרד הם לא פחות טובים מרישומי השוורים של פיקאסו.

א.ב.: האם, לדעתך, רישום אינו מכיר בקדמה?

מ.ג.: הקונוטציה החיובית בעליל שנקשרה למושג "קדמה" איבדה מערכה. הייתי אומרת, שהרישום אינו נשלט על ידי הקדמה. הוא לא ימצא את מקומו בטכנולוגיות דיגיטליות חדשניות. הרי ללא מגע יד האמן הוא אינו יכול להתקיים. סביר להניח, שתלמידיי חושבים אחרת ממני.

אוקטובר 2020

אודות הרישום

מרים גמבורד: בורכתי בעיזבון יקר ערך, שאותו העניקו לנו אמני רישום ביצירותיהם במהלך הדורות. המטמון נמצא ברשותי. האם אבזבו, אכפילו או אנוצרו אותו?

אורן מרקוביץ: ציור הוא כמו להתאגרף עם כפפות. רישום, לעומת זאת, הוא להתאגרף עם פרקי אצבעות חשופים.

צוקי גרביאן: הסדרה נוצרה בהשראת תצלומי רנטגן של יצירות מופת. הרנטגן משיל את השכבה האפידרמית של הציור, את פני השטח הזכוכיתיים המבריקים, וחושף את האמת שמתחת, את שלד הציור, את הגמגום ואת ההססנות של הצייר.

סיגל צברי: רישומי הצמחים בעיפרון אוספים לתוכם זמנים וגלגולי צמיחה רבים; הם מסע של גילוי מתמשך. במהלך התהוות הרישום, אני מחפשת שלד, מעין עמוד שדרה של גבעול או ענף או תנועת צמחים, המאפשר לי לנוע בחופשיות עם תמורות הטבע, אולי זו בעצם מחשבה מוסיקלית, המסמנת לי מתי לעצור.

יאיר פריץ: רישום הוא החיפוש התמידי אחר הדרך. אני הולך אחר הקו.

אלכס ברויטמן: כיום, האמנות הפיגורטיבית מתחלפת עם האמנות הקונספטואלית. הפיגורטיבית צועדת קדימה, מועשרת בניסיון הקונספטואלי.

ארתור יעקובוב: לרשום זה כמו לפרוט על מיתרי הנפש.

נועם עומר: אני תופש רישום כתבליט, כפסל מונוכרומטי חד-כיווני. כשאני אומר פסל, אני מתכוון למרקם ולתאורה של הרישום, ההופכים רישום לרישום, לא משנה אם הוא נעשה בדיו, כפחם או בעיפרון. הטקסטורה, התאורה והמונוכרומטיות הן, בעיניי, המשמעותיות האמיתיות של הרישום.

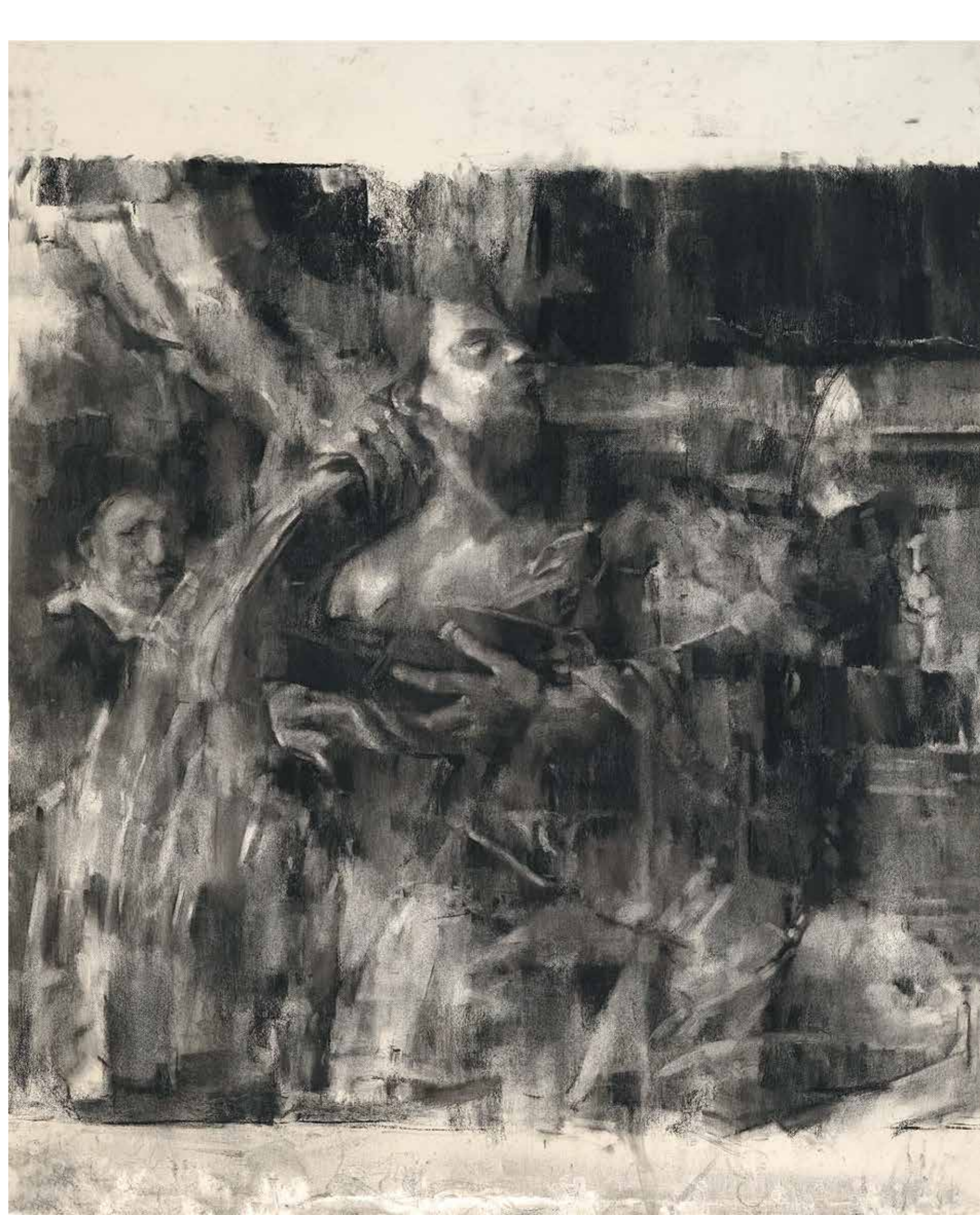
אסף רהט: כשאני רושם דרי רחוב, אני מודע לסכנה: אינני רוצה ליטול את צנעתם או לנכס את נשמתם.

רני פרדס: השימוש שלי במונוכרום הוא כמטאפורה למציאות. רעש החריטה והשריטה של קוץ הדורבן על גבי הלוח.

שחר יהלום: רישום הוא עצב חשוף, חבול מחרטות. שקיפותו נובעת, בין היתר, מאי-יכולתו של המדיום לשאת שכבות של כיסוי ושל מחיקה.

עידו מרקוס: רב הנסתר על הגלוי, כמו ברישום.

Monochrome: The Draftsman

Arie Berkowitz, curator of the exhibition, in conversation with Miriam Gamburd

Miriam Gamburd, a leading artist who engages in drawing, invited selected students to exhibit their works alongside her own and those of her father, Moisey Gamburd (1903-1954), who was a master draftsman.

Arie Berkowitz: What do the project participants have in common?
Miriam Gamburd: My former students are now my colleagues. What we have in common is our approach to drawing - not only the initial or intermediate phase, but also drawing as the "finished product" of the artistic process. Something else we have in common, no less important, is our love for drawing that unites us.
A.B.: The exhibition also includes drawings by your father, Moisey Gamburd. Is there a connection between him and your students?
M.G.: Absolutely. I take fundamental elements from his drawing, on which I build my teaching doctrine. This is how a local, indigenous tradition is formed. Some of my father's most important drawings (now in the collection of the State Tretyakov Gallery in Moscow), were created while he was in Palestine in the 1930s. Apart from considerable knowledge, they have distinct sublime qualities. Emotion and talent cannot be taught. They can only be developed and fine-tuned. Culture and tradition, on the other hand, can certainly be imparted.

A.B.: The origin of the term "tradition" in Hebrew is in religion... Contemporary art strives for constant renewal, and Israeli art regards itself as an integral part of the process. It values avant-garde much more than tradition, for avant-garde rejects tradition.
M.G.: There's an assertion made by Jacques Derrida, which I like. Instead of a conflict between tradition and the avant-garde, he proposes coexistence. This is a wonderful idea, but the avant-garde has won the battle, and one should not expect the winning revolutionary ideology to show mercy towards the loser. Revolutionary movements evoke affection up to the point where they seize power, and then, they soon become tyrannical. Concepts such as "retro avant-garde" and "pseudo avant-garde" have emerged in critical discourse. In his new book on drawing, Romance with a Pencil, my friend, artist Sasha Okun, writes: "Drawing is an opposition, a romantic anachronism of sorts... It is a cultural symbol, a chain dating back thousands of years that must not to be broken."

A.B.: Tradition demands discipline. How is this congruent with creative freedom?

M.G.: Great art never demanded freedom of expression, because, one may assume, it took it by itself. The sacred freedom of expression, liberty... Many generations have fought for the liberation of art from various ideologies, only to lead it eventually into the trap of auctions and big money. Regarding discipline, Igor Stravinsky, one of the most influential and innovative composers of the 20th century, said that following given sheet music does not limit the musician; quite the opposite, it is a precondition for a virtuoso performance.

For me, tradition is a constant dialogue with the great masters. I like to consult with Fernand Léger, Honoré Daumier, and Aubrey Beardsley; they often answer my questions. The constant living discourse with great colleagues from the past is similar, in my mind,

to the dialogue of the Jewish Amoraic sages of the Talmud with the Tana'im - Jewish sages of the Mishnaic period, who preceded them. Drawing as a genre is an extra-temporal phenomenon. In other words, there is no early and late in drawing. The animal depictions by prehistoric man in the Cave of Altamira in Spain are not inferior to Picasso's bull drawings.

A.B.: Do you think drawing does not acknowledge progress?

M.G.: The clearly positive connotation associated with the concept of "progress" has lost ground. I would say that drawing is not controlled by progress. It won't find its place in state-of-the-art digital technologies. After all, without the artist's touch, it cannot exist. My students probably have a different view.

October 2020

About Drawing

Miriam Gamburd: I have been blessed with a valuable bequest handed down to us by draftsmen throughout the generations. The cache is in my possession. Will I waste it, expand it, or treasure it?
Oren Markovitz: Painting is like boxing with gloves. Drawing, on the other hand, is boxing with bare knuckles.

Tsuki Garbian: The series was inspired by X-rays of masterpieces. The X-ray removes the painting's epidermis, the glossy glasslike surface, and reveals the truth beneath, the painting's skeleton, the artist's stammering and hesitation.

Sigal Tsabari: The pencil drawings of plants collect multiple temporalities and incarnations of growth; they are a journey of ongoing discovery. During the evolution of the drawing, I look for a skeleton, the spine of a stem or a branch, or the movement of plants, which allows me to move freely with the nature's transformations. Perhaps it is actually a musical thought, signaling when to stop.

Yair Perez: Drawing is the constant search for the way. I follow the line.

Alex Broitman: Today, figurative art has switched places with conceptual art. The figurative marches on, enriched by the conceptual experience.

Artur Jakobov: Drawing is like strumming the strings of the soul.
Noam Omer: I perceive drawing as a relief, a one-directional monochromatic sculpture. When I say sculpture, I refer to the texture and lighting of the drawing, which make it such, whether rendered in ink, charcoal, or pencil. Texture, lighting and monochrome are, to me, the real meanings of drawing.

Assaf Rahat: When I draw the homeless, I am aware of the danger: I do not want to take their modesty away or appropriate their souls.

Rani Pardes: I use monochrome as a metaphor for reality. The carving noise and the scratch of the spur thorn on the board.

Shahar Yahalom: Drawing is an exposed nerve, bruised by regrets. Its transparency stems, among others, from the medium's inability to carry layers of concealment and erasure.

Iddo Markus: The unknown is greater than the known, as happens in drawing.

